

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

11 aprilie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nadejda Toma,
Judecători Iurie Diaconu, Liliana Catan, Ion Guzun,
Victor Boico,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursurile ordinare, declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Cătălin Scutelnic, de avocații Vasile Nicoară și Serghei Rusu în numele inculpaților, împotriva sentinței Judecătoriei Chișinău din 23 noiembrie 2018 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2021, în cauza penală privind inculpații

Moscovici Veaceslav xxxx;

Moscovici Alexandra xxxx.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 19.06.2018 – 23.11.2018,
instanța de apel 11.02.2019 – 01.11.2021,
instanța de recurs: 18.01.2022 – 11.04.2022.

Asupra recursurilor menționate, Colegiul Penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău din 23 noiembrie 2018, Moscovici Veaceslav a fost condamnat în baza **art. 42 alin. (3)**, 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, **cu aplicarea art. 81 alin. (3) Cod penal**, la 2 ani închisoare și **art. 42 alin. (3)**, 27, 190 alin. (5) Cod penal, cu aplicarea art. 81 alin. (3) Cod penal, la 8 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani.

Potrivit art. 84 Cod penal, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsă definitivă de 8 ani și 6 luni închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani, cu executare în penitenciar de tip închis, din 30.03.2018.

Moscovici Alexandra a fost condamnată în baza **art. 42 alin. (5)**, 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, **cu aplicarea art. 81 alin. (3) Cod penal**, la 1 an închisoare și **art. 42 alin. (5)**, 27, 190 alin. (5) Cod penal, cu aplicarea art. 81 alin. (3) și **art. 79 alin. (3)** Cod penal, la 5 ani și 4 luni închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani.

Conform art. 84 Cod penal, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsă definitivă de 5 ani și 8 luni închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani, cu executare în *penitenciar pentru femei*, din momentul rămânerii definitive a sentinței.

De la inculpați s-a încasat, solidar, în beneficiul statului cheltuielile de judecată în mărime de 43.540 lei.

2. Instanța de fond a constatat că inculpatul Moscovici Veaceslav, acționând în participație, împreună și prin înțelegere prealabilă cu Voloșin Serghei și Moscovici Alexandra, urmărind scopul **dobândirii prin înșelăciune și abuz de încredere** a bunurilor altei persoane, conștientizând caracterul ilegal al acțiunilor sale și dorind survenirea urmărilor prejudiciabile, în perioada cuprinsă după data de 11 august 2017, când a survenit decesul lui Țugulea Dorin și la 28 noiembrie 2017, a organizat confecționarea recipisei din data de 05 aprilie 2014, semnată de către defunct, în care a fost indicat că Țugulea Dorin a împrumutat de la Moscovici Veaceslav suma de 530 000 dolari SUA, pe un termen de 5 ani, la 3% anual. Pentru a reda un caracter legal acțiunilor sale, acesta a organizat semnarea recipisei de către martorii Voloșin Serghei, în baza pașaportului XXXX și Moscovici Alexandra, în baza buletinului XXXX.

Conform raportului de expertiză judiciară nr. xxxx din 22.03.2018 s-a stabilit că ”Textul manuscris al Recipisei, care se începe și se termină cu cuvintele Eu, Țugulea Dorin M. ... Țugulea Dorin/semnătura/” din 05.12.2014, executată pe copia b/id seria și număr XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin a fost executat cu instrument scriptural (pix cu bilă cu pastă albastră-deschisă). Textul manuscris și inscripția literală „Țugulea Dorin” au fost executate nu de către Țugulea Dorin, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate, ci de o altă persoană. Semnătura plasată în dreapta inscripției literale „Țugulea Dorin” a fost executată nu de către Țugulea Dorin, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate, ci de o altă persoană, prin imitarea cu antrenament prealabil. Inscripția literală „Moscovici Veaceslav” și semnătura plasată în dreapta inscripției „Moscovici Veaceslav” de pe Recipisa din 05.12.2014 executată pe copia b/id seria și numărul XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin au fost executate de către Moscovici Veaceslav, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate.”

În continuarea acțiunilor sale ilegale, în scopul acordării unui caracter legal și mascării acțiunilor sale infracționale, la data de 24 noiembrie 2017, Moscovici Veaceslav a înaintat o notificare privind restituirea datoriei, care a fost expediată la

domiciliul defunctului, de pe str. Xxxx, xxxx, iar la data de 05 decembrie 2017, a înaintat o cerere de chemare în judecată privind încasarea datoriei de la defunctul Țugulea Dorin, a.n. xxxx, la care a anexat recipisa din data de 05 aprilie 2014 executată pe copia buletinului de identitate seria și numărul XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin, prin care a solicitat încasarea datoriei de 530 000 dolari SUA, care, conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la data de indicată în recipisă constituia suma de 7 126 751 lei și încasarea dobânzii de 3% anuale, ceea ce constituia până la data înaintării notificării privind restituirea datoriei suma de 63 600 dolari SUA, care, conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la data de 24 noiembrie 2017 constituia suma de 1 106 938,92 lei.

Astfel, Moscovici Veaceslav, prin acțiunile sale intenționate a fost organizatorul **confeționării, deținerii și folosirii** recipisei din 05.12.2014, executată pe copia buletinului de identitate seria și numărul XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin, în baza căreia acesta urma să beneficieze de dreptul la încasarea mijloacelor bănești ce aparțin defunctului Țugulea Dorin Mihail și organizatorul **tentativei de escrocherie**, comisă de către mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari, adică de **dobândire prin înșelăciune** a bunurilor defunctului Țugulea Dorin, în sumă totală de 8 233 689,92 lei, **prin prezentarea ca adevărată a unei fapte minciunoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată** privind încasarea datoriei de la acesta.

Inculpata Moscovici Alexandra, acționând în participație, împreună și prin înțelegere prealabilă cu Moscovici Veaceslav și Voloșin Serghei, urmărind scopul **dobândirii prin înșelăciune și abuz de încredere** a bunurilor altei persoane, conștientizând caracterul ilegal al acțiunilor sale și dorind survenirea urmărilor prejudiciabile, în perioada cuprinsă după data de 11 august 2017, când a survenit decesul lui Țugulea Dorin și la 28 noiembrie 2017, a contribuit prin acordare de mijloace, prin semnarea în calitate de martor, la **confeționarea** recipisei din data de 05 aprilie 2014, semnată de către defunct, în care a fost indicat că Țugulea Dorin a împrumutat de la Moscovici Veaceslav suma de 530 000 dolari SUA, pe un termen de 5 ani, la 3% anual. Pentru a reda un caracter legal acțiunilor lor, Moscovici Veaceslav a organizat semnarea recipisei de către martorii Voloșin Serghei, în baza pașaportului XXXX și Moscovici Alexandra, în baza buletinului XXXX.

Conform raportului de expertiză judiciară nr. xxxx din 22.03.2018 s-a stabilit că ”Textul manuscris al Recipisei, care se începe și se termină cu cuvintele Eu, Țugulea Dorin M. ... Țugulea Dorin/semnătura/” din 05.12.2014, executată pe copia b/id seria și număr XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin a fost executat cu instrument scriptural (pix cu bilă cu pastă albastră- deschisă). Textul manuscris și inscripția literală „Țugulea Dorin” au fost executate nu de către Țugulea Dorin, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate, ci de o altă persoană. Semnătura plasată în dreapta inscripției literale „ Țugulea Dorin ” a fost executată nu de către Țugulea Dorin, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate, ci de o altă persoană, prin imitarea cu antrenament prealabil. Inscripția literală „Moscovici Veaceslav” și semnătura plasată în dreapta inscripției „Moscovici Veaceslav” de pe Recipisa din 05.12.2014 executată pe copia b/id seria și numărul XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin

au fost executate de către Moscovici Veaceslav, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate.”

Conform raportului de expertiză nr. xxxx din 16.05.2018 „Inscripția literală „Moscovici Alexandra” și semnătura plasată în dreapta inscripției literale „Moscovici Alexandra” de pe Recipisa care începe și se termină cu cuvintele „Recipisă, Eu, Țugulea Dorin Mîn prezența martorilor... Țugulea Dorin/semnătura/” din 05.12.2014 executată pe copia b/id seria și număr XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin au fost executate de către însuși Moscovici Alexandra, ale cărei mostre de scris/semnături au fost prezentate”.

În continuarea acțiunilor sale ilegale, în scopul acordării unui caracter legal și mascării acțiunilor sale infracționale, la data de 24 noiembrie 2017, Moscovici Veaceslav a înaintat o notificare privind restituirea datoriei, care a fost expediată la domiciliul defunctului, de pe str. Xxxx, xxxx, iar la data de 05 decembrie 2017, a înaintat o cerere de chemare în judecată privind încasarea datoriei de la defunctul Țugulea Dorin, a.n. xxxx, la care a anexat recipisa din data de 05 aprilie 2014 executată pe copia b/id seria și numărul XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin, prin care a solicitat încasarea datoriei de 530 000 dolari SUA, care, conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la data de indicată în recipisă constituia suma de 7 126 751 lei și încasarea dobânzii de 3% anuale, ceea ce constituia până la data înaintării notificării privind restituirea datoriei suma de 63 600 dolari SUA, care, conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la data de 24 noiembrie 2017 constituia suma de 1 106 938,92 lei.

Astfel, Moscovici Alexandra, prin acțiunile sale intenționate a fost complice la **confeccionarea** recipisei din 05.12.2014, executată pe copia b/id seria și numărul XXXX, eliberat pe numele cet. Țugulea Dorin, în baza căreia Moscovici Veaceslav urma să beneficieze de dreptul la încasarea mijloacelor bănești ce aparțin defunctului Țugulea Dorin și complice la **tentativa de escrocherie**, comisă de către mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari, adică de **dobândire prin înșelăciune** a bunurilor defunctului Țugulea Dorin, în sumă totală de 8 233 689,92 lei, **prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată** privind încasarea datoriei de la acesta.

Instanța a reținut că inculpații nu au recunoscut vina, însă aceasta este dovedită pe deplin și le-ea încadrat acțiunile în baza art. 42, 361 alin. (2) lit. b) și 27, 190 alin. (5) Cod penal, ca participația la **tentativa de escrocherie, comisă de către mai multe persoane, în proporții deosebit de mari** și complicitatea la **confeccionarea** documentelor oficiale false, săvârșită de mai multe persoane, care acordă drepturi.

La stabilirea pedepsei, instanța de judecată a ținut cont de circumstanțele cauzei, că inculpații **nu și-au recunoscut vina**, la evidența medicului narcolog și psihiatru nu se află și, luând în considerație **vârsta adultă** a Alexandrei Moscovici, a.n. xxxx, a conchis posibil de a aplica față de aceasta prevederile **art. 79 alin. (3)** Cod penal.

3. Procurorul în Procuratura municipiului Chișinău, Iana Daranuța, a declarat apel, solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul Moscovici Veaceslav să fie condamnat în baza art. 42 alin. (3), 361 alin. (2)

lit. b) Cod penal la 3 ani închisoare, art. 42 alin. (3), 27, 190 alin. (5) Cod penal la 11 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani, iar potrivit art. 84 Cod penal, să-i fie stabilită pedeapsă definitivă de 13 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani.

Inculpata Moscovici Alexandra să fie condamnată în baza art. 42 alin. (5), 361 alin. (2) lit. b) Cod penal la 2 ani închisoare, art. 42 alin. (5), 27, 190 alin. (5) Cod penal la 8 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani, iar potrivit art. 84 Cod penal, să-i fie stabilită pedeapsă definitivă de 10 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau exercita activități în domeniul gestionării mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani, din momentul rămânerii definitive a sentinței.

Apelanta a invocat că la aplicarea pedepsei inculpatei Moscovici Alexandra, instanța a făcut referire la prevederile art. 79 alin. (3) Cod penal și anume vârsta adultă a acesteia, a.n. xxxx.

Astfel, la aplicarea prevederilor art. 79 alin. (3) Cod penal, instanța nu a ținut cont de prevederile art. 79 alin. (1) Cod penal conform cărora ”ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă”.

Infracțiunile au fost comise în participație, fiind circumstanță agravantă conform prevederilor art. 77 Cod penal, Moscovici Alexandra, fiind complice la comiterea infracțiunilor.

Referitor la aplicarea pedepsei inculpatului Moscovici Veaceslav, instanța nu a luat în considerare faptul că infracțiunile au fost comise în participație, fiind circumstanță agravantă conform prevederilor art. 77 Cod penal, acesta fiind organizator la comiterea infracțiunilor.

La fel, instanța nu a ținut cont de faptul că Moscovici Veaceslav a comis infracțiuni prelungite, urmărind un scop unic, infracțiunile au fost comise în participație, cu împărțirea rolurilor, cu inventarea unei scheme infracționale bine gândite, cu folosirea situației grele în care se afla familia Țugulea după ce a decedat Țugulea Dorin, scopul infracțiunilor a fost unul cupidant. Astfel, pedeapsa aplicată lui Moscovici V. nu-și va produce efectul, nu va fi proporțională faptei penale comise de inculpat.

3.1. A declarat apel și avocatul Ion Matusenco, solicitând casarea sentinței în privința lui Alexandra și Veaceslav Moscovici, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, *prin care să fie pronunțată o sentință de achitare pe art. 361 Cod penal și o sentință de încetare pe art. 190 alin. (5) Cod penal, ori încadrarea acțiunilor conform faptelor săvârșite.*

Apelantul a invocat că instanța de fond trebuia să-și motiveze în conținutul sentinței de condamnare, soluția privind condamnarea inculpaților în baza art. 190 alin. (5) Cod penal și anume să elucideze cu amănunte rolul fiecărui complice la săvârșirea faptelor infracționale.

Ulterior, după survenirea modificărilor din codul penal, partea acuzării în temeiul art. 326 Cod penal, a modificat acuzarea formulată inculpaților.

Modificarea învinuirii formulate inculpaților nu sunt încadrabile în norma art. 326 Cod de procedură penală, deoarece fapta imputată nu este mai gravă, cu atât mai mult că în legea penală a survenit o modificare esențială a laturii obiective a faptei infracționale și anume „producerea daunelor considerabile”.

Instanța de fond, la pronunțarea sentinței de condamnare s-a axat pe probele administrate la faza judecării cauzei penale și anume: declarațiile succesului în drepturi a părții vătămate defuncte Dorin Țugulea, Elena Țugulea.

Aceste declarații nu pot sta la baza sentinței de condamnare deoarece au fost obținute cu încălcarea procedurii și de facto organul de urmărire penală incorect a atribuit calitatea de succesori a părții vătămate.

Materialele cauzei penale constată faptul unei duble incriminări inculpaților.

Astfel, ordonanța din 17.01.2018 privind recunoașterea în calitate de bănuț în cauza penală a lui Moscovici V. este nulă, cât și restul acțiunilor procesuale reflectate la fila dosarului nr. 70-75, vol. II sunt nule de fapt fiind obținute prin dubla incriminare.

În ședința de judecată, învinuirea adusă inculpaților nu s-a confirmat în totalitate, deoarece nu s-a constatat faptul existenței infracțiunii, iar inculpații nu au săvârșit fapte prejudiciabile, în concluzie nu sunt întrunite elementele infracțiunii și inculpații nu sunt vinovați.

3.2. Avocatul Vasile Nicoară, a declarat apel suplimentar, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie achitați în raport cu acuzațiile penale aduse.

Apelantul a invocat că prin sentință, inculpații au fost condamnați în baza art. 361 alin. (2) lit. b) și art. 27, 190 alin. (5) Cod penal, datorită cooperării infracționale între „organizator” (Moscovici Veaceslav) și „complice” (Moscovici Alexandra și Voloșin Serghei - în privința ultimului cauza penală se află la faza urmăririi penale), dar fără participarea autorului infracțiunii.

În același timp, ambii inculpați au fost condamnați pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 27, 190 alin. (5) Cod penal, atât în redacția Legii nr. 179 din 26.07.2018 (M.O. 309-320/17.08.2018), cât și în redacția anterioară, la originea acuzațiilor penale aflându-se atât actul de sesizare a instanței de judecată, cât și ordonanțele din 25 septembrie 2018, întocmite la finele etapei cercetării judecătorești în baza art. 52 alin. (1) pct. 23), 255, 281, 282, 283 Cod de procedură penală.

În jurisprudență sa, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 190 alin. (1) Cod penal în varianta anterioară modificărilor operate prin Legea nr. 179 din 26.07.2018 prin ”formularea lor vagă” au condus la instituirea unei practici judiciare bazată pe ”interpretarea extensiv defavorabilă a legii penale” (Decizia CC nr. 126 din 15.11.2018, & 22). Prin noua redacție a art. 190 alin. (1) Cod penal a fost detaliată latura obiectivă a infracțiunii de escrocherie, legislatorul urmărind scopul eliminării

acestei interpretări extensive defavorabile (Decizia Curții Constituționale nr. 126 din 15.11.2018, & 23). Astfel, viciul de calitate a dispozițiilor art. 190 alin. (1) Cod penal, în varianta anterioară, a fost stabilit printr-o decizie a Curții Constituționale, ceea ce demonstrează prezența viciului de constituționalitate a normei criticate.

Contrar celor enunțate, prin sentință, inculpații au fost condamnați pentru comiterea ”tentativei de escrocherie, adică dobândirea prin înșelăciune a bunurilor” (*a se vedea pct. 22, 23 supra*), adică prin aplicarea unor dispoziții legale care nu corespund criteriilor de calitate și prin aplicarea extensiv defavorabilă a legii penale, situație incompatibilă, cu garanțiile oferite de art. 7 CtEDO.

Instanța de judecată condamându-i pe inculpați pentru că ar fi comis ^ fapta penală în calitate de organizator și complice, fără participarea autorului - unicul subiect al participației penale care poate realiza latura obiectivă a infracțiunii, situație incompatibilă cu garanțiile oferite de art. 7 CtEDO.

Mai mult, procurorul nu a identificat nici un temei legal pentru a modifica învinuirea la etapa cercetării judecătorești, dovadă servind și faptul că ordonanțele din 25.09.2018 au fost întocmite în baza art. 52 alin. (1) pct. 23), 255, 281, 282, 283 Cod de procedură penală, dar nu în conformitate cu art. 325 alin. (2) sau art. 326 Cod de procedură penală. Prin aceste ordonanțe nu a avut loc modificarea învinuirii, așa după cum prevede art. 325 alin. (2) sau art. 326 Cod de procedură penală, dar s-a dispus ”a pune sub o nouă învinuire”.

În orice caz, ignorarea de către procuror și în același timp, de către instanța de fond a cadrului legal național privind modificarea învinuirii în ședința de judecată, cât și neglijarea garanțiilor oferite de art. 6 & 3 CtEDO, a generat vicii fundamentale ce au afectat echitatea procedurii în sensul art. 6 & 1 CtEDO. Astfel, nu doar inculpații, dar nici instanța nu a înțeles ”natura și cauzele acuzațiilor aduse”. Ori, instanța de fond i-a condamnat pe inculpați atât în baza elementelor factice și a elementelor componente de infracțiune descrise în rechizitoriu, reținând în sarcina persoanelor că ar fi ”urmărit scopul dobândirii prin înșelăciune și abuz de încredere a bunurilor” și că ar fi ”dobândit prin înșelăciune bunurile”, dar și a celor descrise în ordonanțele din 25.09.2018. Astfel, ambii inculpați au fost condamnați pentru comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal în ambele redacții ale alin. (1) din această normă.

Ordonanțele procurorului din 25.09.2018 au avut un impact grav asupra drepturilor garantate de art. 6 & 3 CtEDO, afectând echitatea procedurii în ansamblu. Potrivit informației ce se conține în procesul-verbal al ședinței de judecată din 25.09.2018 (Vol. 4, f.d. 132), procurorul a solicitat anexarea ordonanțelor la dosar, fără a-și justifica cererea. După care, ședința de judecată a continuat fără întrerupere, fără ca inculpații să fie ”informați în mod detaliat cu privire la natura și cauza acuzațiilor aduse împotriva sa”, precum și ”fără a li se acorda timpul necesar pregătirii apărării sale”. Aceasta, cu toate că în ședința de judecată a fost audiat un martor, au fost examinate corpurile delictive și toate înscrisurile din dosar - mijloacele de probă puse la baza soluției judecătorești.

3.3. A declarat apel suplimentar și avocatul Serghei Rusu, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie achitați, în legătură

cu lipsa faptei infracțiunii imputate și lipsi componentei de infracțiune în acțiunile acestora.

Apelantul a invocat că acțiunile procurorului, cât și a judecătorului în prezentul caz, care au comis încălcări fundamentale ale dreptului inculpatului la un proces echitabil, se află în contradicție flagrantă cu prevederile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Aceste fapte se confirmă prin următoarele acțiuni constate în prezenta cauză: lipsa încadrării juridice corecte a acțiunilor pretenșilor participanți prin forma de participare conform art. 42 alin. (3) Cod penal, condamnarea lui Moscovici V. și Moscovici A. prin participare la confecționarea recipisei din 05 aprilie 2014, însă rapoartele de expertiză grafoscopică nu identifică persoana care a scris textul; condamnarea lui Moscovici A. pentru pretinsul fapt de falsificare a recipisei, pe când la data scrierii recipisei, Moscovici A. nu se afla în țară, la fel și Voloșin Serghei nu se afla în țară la momentul presupus al falsificării recipisei, ceea ce demonstrează netemeinicia acuzării și lipsa probelor în sensul dat.

Iar ordonanța de recunoaștere în calitate de succesori al părții vătămate pe Țugulea Elena, din 03.01.2018, este una ilegală or, procesul penal pornit la 29.12.2017 este pornit anume pe plângerea scrisă de Țugulea Elena, care la data deschiderii procesului penal nu avea și nici nu putea avea vreo calitate procesuală.

Astfel, partea apărării a prezentat în instanță o mulțime de probe, înscrisuri și acte confirmând nevinovăția inculpatei, iar instanța nici nu s-a expus în soluția sa privind admiterea, respingerea sau analiza prin prizma coroborării cu probele prezente.

Actele și acțiunile de urmărire penală sunt nule dat fiind faptul că sunt efectuate de ofițeri de urmărire penală admiși în proces, fără respectarea strictă a prevederilor Codului de procedură penală.

În conformitate cu prevederile art. 94 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, probele obținute de către o persoană care nu este înzestrată cu efectuarea acțiunilor de urmărire penală, sunt nule.

Mai mult, martorii apărării au fost intimidați prin inițierea dosarelor penale. În privința martorilor apărării precum Zariciuc, Voloșin Serghei, Vitalie Marin, au fost pornite dosare penale de către Inspectoratul Național de Investigații, pentru a renunța la declarațiile făcute în cadrul urmăririi penale și în cadrul instanței de judecată.

4. Conform deciziei Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2021, *apelul procurorului și apelul avocatului Matusenco Ion* au fost respinse, ca nefondate.

Instanța de apel a reținut că *avocații Nicoară Vasile și Rusu Serghei*, în interesele inculpaților nu au susținut cererea de apel declarată de către acuzatorul de stat, solicitând respingerea acesteia și admiterea apelului înaintat, precum și a cererilor de apel suplimentare, pe motivele invocate și a emite o decizie prin care inculpații să fie achitați.

Totodată, instanța de fond a stabilit *în mod corect* situația de fapt și vinovăția inculpaților, care a fost dovedită cu certitudine și fără echivoc, dând faptelor săvârșite *încadrarea juridică corespunzătoare* materialului probator administrat.

Astfel, instanța de fond a analizat obiectiv cumulul de probe prin prisma art. 101 Cod procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, veridicității și coroborării lor, care în ansamblu, dovedesc fără echivoc vinovăția inculpaților Moscovici Veaceslav și Moscovici Alexandra, iar acțiunile acestora se încadrează în baza **art. 42**, 361 alin. (2) lit. b) și art. 27, 190 alin. (5) Cod penal, ca participația la tentativa de escrocherie, comisă de către mai multe persoane, în proporții deosebit de mari și complicitatea la **confeccionarea** documentelor oficiale false, săvârșită de mai multe persoane, care acordă drepturi.

La fel, faptele infracționale ale lui Moscovici Veaceslav și Moscovici Alexandra corect au fost calificate în baza componentei de infracțiune prevăzute de art. 27, 190 Cod penal, or recipisa a fost anexată la cererea de chemare în judecată, fiind principalul și unicul suport probator al cererii privind încasarea datoriei, fapt ce a demonstrat scopul inculpaților de a dobândi ilicit bunurile altei persoane, **prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată** privind încasarea datoriei de la defunctul Țugulea Dorin.

Instanța de fond, la stabilirea categoriei pedepsei, **corect a aplicat prevederile legale și în conformitate cu prevederile art. 7, 75 Cod penal, ținând cont de prevederile art. 81 alin. (3) și art. 79 alin. (3) Cod penal.**

5. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Cătălin Scutelnic, declară recurs ordinar, solicitând casarea acestei decizii, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel.

Recurentul invocă că instanța de apel, în mod eronat a interpretat și aplicat pe caz prevederile art. 75 Cod penal și la alegerea și aplicarea pedepsei numite lui Moscovici Veaceslav și Moscovici Alexandru nu a ținut cont de circumstanțele prezentei cauze penale și consecințele survenite, deoarece, potrivit sentinței și deciziei pronunțate, la aplicarea pedepsei inculpaților, practic nu a motivat în nici un fel oportunitatea aplicării față de condamnat a pedepsei diminuate spre minimul numit, nu a constatat și stabilit circumstanțele cauzei și persoanei celui vinovat, care ar justifica concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită. La fel, instanța nu a ținut cont că în cazul în care inculpații au comis infracțiuni, dintre care una deosebit de gravă, lipsind circumstanțe atenuante pe caz, din care se constată că pedeapsa numită reprezintă o soluție de pedeapsă penală prea blândă, inechitabilă, inadecvată și disproporțională în raport cu gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite și a scopului pedepsei penale sub aspectul restabilirii echității sociale, corectării inculpatului, prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea lui, cât și a altor persoane.

În acest sens, instanța de apel în mod defectuos a aplicat și prevederile art. 79 Cod penal, diminuând pedeapsa sub limita minimă a sancțiunii normei penale inculpatei Moscovici A. de comiterea căreia a fost recunoscută vinovată.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală.

5.1. Declară recurs ordinar și avocatul Vasile Nicoară, solicitând casarea deciziei menționate, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel.

Recurentul indică că potrivit rechizitoriului și a ordonanțelor de punere sub învinuire, în speță, specificul participației penale ca formă a activității infracționale, se caracterizează prin faptul că infracțiunile au fost comise fără participarea ”autorului”, de către un ”organizator” și doi ”complici”, situație incompatibilă cu voința legiuitorului exprimată în procesul reglementării legale a participației penale, conform dispozițiilor art. 41-49 Cod penal.

În speță, avocatul Nicoară Vasile a declarat apel, însă instanța de apel nu a adoptat nici o soluție, nu s-a pronunțat în privința acestei cereri de apel. Aceeași instanță a dispus respingerea apelului declarat în interesele lui Moscovici Nicolae, dar nu cel declarat în interesele lui Moscovici Veaceslav. Instanța de apel s-a pronunțat (parțial, insuficient) doar în privința apelului declarat de avocatul Martușenco Ion.

În contextul recipsei litigioase, anexate la cererea de chemare în judecată, încercând să-și motiveze soluția, instanța de apel a indicat, că acest fapt ”demonstrează scopul inculpaților de a dobândi ilicit bunurile altei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoasă în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată privind încasarea datoriei”, confundând ”cererea de chemare în judecată” cu sintagma ”act juridic nul sau anulabil din conținutul normei de incriminare a escrocheriei sau, cel puțin, neinvocând dacă ”cererea de chemare în judecată” este nulă sau anulabilă.

La caz, toate expertizele administrate la etapa urmăririi penale, (cele luate în calcul de instanțele de judecată) au fost efectuate cu participarea experților din cadrul instituției la care se atribuie și organul de urmărire penală - MAI. Această situație denotă că experții nu pot fi percepuți în sensul clasic al acestui termen, și-a motivat soluția în raport cu actul de expertiză și declarațiile date în ședința de judecată de către expertul judiciar, nu a examinat ”conjugat” rapoartele de expertiză puse la baza soluției de condamnare cu rapoartele de expertiză prezentate de partea apărării.

Judecând cauza penală, fără a aduce careva motive relevante, instanța de apel a aplicat norma actuală de incriminare a escrocheriei. La această etapă, nu s-au expus în ceea ce privește norma penală, care trebuia să fie aplicată la soluționarea cauzei. La acest capitol, instanța de apel a aplicat norma de incriminare a escrocheriei contrar deciziilor CSJ indicate la pct. 23 supra.

În speță, lipsesc și elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 361 Cod penal, concluzii care rezultă din interpretarea și aplicarea prevederilor legale privind exigențele ce însoțesc procesul de încadrare juridică a faptei.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) și 16) Cod de procedură penală.

5.2. Avocatul Serghei Rusu, la fel, declară recurs ordinar, solicitând casarea hotărârilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie achitați, sau să fie dispusă rejudecarea cauzei de către instanța de apel.

Recurentul invocă că avocații Rusu Serghei și Nicoară Vasile au declarat apeluri, în interesele inculpaților, însă instanța de apel nu a adoptat nici o soluție și nu s-a pronunțat în privința acestor cereri de apel.

Totodată, în aceeași decizie, instanța a dispus respingerea apelului declarat în interesele lui Moscovici Nicolae, dar nu cel declarat în interesele lui Moscovici Veaceslav.

Instanța de apel s-a pronunțat doar în privința apelului declarat de avocatul Matusenco Ion.

Astfel, instanța de apel a omis să se expună asupra circumstanțelor invocate de apărare la judecarea cauzei în ordine de apel.

În cererea de apel au fost indicate un șir de temeuri în baza cărora urma să fie dispusă achitarea inculpatei, acestea fiind lipsa caracterului cupidant și a înșelăciunii în acțiunile condamnatului; existența raporturilor civile între părți; lipsa calității de subiect a infracțiunii incriminate; lipsa obiectului material a infracțiunii; încălcarea prevederilor privind competența materială a instanței și competenței organului de urmărire penală; suplimentar, în cadrul judecării cauzei în ordine de apel, în pledoarii s-a invocat efectuarea acțiunilor de urmărire penală în afara termenului stabilit, or, la IP Centru al DP Chișinău, Sesiunea lui Țugulea Dorina și Țugulea Elena este înregistrată sub nr. 2598, iar potrivit vizei șefului SUP al IP Centru al DP Chișinău - Alexandru Ciobanaș, sesizarea dată este transmisă spre examinare prin prisma art. 274 Cod de procedură penală - of. up. al SUP al IP Centru - Moscalu Veaceslav, fixându-i ultimului în acest sens termen până la 26.12.2017.

Instanța de apel nu s-a expus nici asupra altui argument invocat în fața instanței și anume privind necesitatea încetării procesului penal pe motiv că fapta de care este învinuită și recunoscută vinovată inculpata nu există în legea penal.

Reieșind din faptul că învinuirea adusă inculpaților, atât și condamnarea lor este în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, redacția până la 17 august 2018, latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal, diferă complet de norma art. 190 alin. (5) Cod penal, după 17.08.2018, ce prin urmare duce la încetarea procesului penal în condițiile în care procurorul în instanța de judecată a susținut învinuirea în baza legii penale de până la modificarea dispoziției normei art. 190 Cod penal.

Astfel, au fost scoase în evidență erorile fundamentale care duc la încetarea procesului penal sau cel puțin la declararea inadmisibilă a ordonanței de punere sub învinuire și a rechizitoriului.

Însă, instanța de apel, în virtutea caracterului devolutiv al apelului, nu a întreprins nici o acțiune în vederea reparării erorilor comise. La fel, o eroare gravă fiind și încălcarea competenței teritoriale la efectuarea acțiunilor de urmărire penală și la judecarea cauzei.

La fel, recurentul a prezentat în instanță o mulțime de probe, înscrisuri și acte, confirmând nevinovăția inculpatei, iar instanța nici nu s-a expus în soluția sa privind admiterea, respingerea sau analiza prin prisma coroborării cu probele prezente.

Actele și acțiunile de urmărire penală sunt nule dat fiind faptul că sunt efectuate de ofițeri de urmărire penală admiși în proces, fără respectarea strictă a prevederilor Codului de procedură penală.

Totodată, pretinsul succesori al părții vătămate, Țugulea Elena nu a avut niciodată calitatea de succesori.

Pretinsele probe admise de către instanță la dosar nu reprezintă decât niște date eronate prezentate de Serviciul Vamal.

În instanța de fond, declarațiile martorului Zincenco-Marin Vitalie au fost denaturate și nu corespund celor declarate, din motiv că nu s-au păstrat înregistrările audio, nu pot fi contrapuse cu cele declarate de fapt. Iar instanța de apel a respins demersul de audiere a acestui martor.

Referitor la recipisa de pe care se presupune că au fost făcute expertize, nu a fost niciodată disigilată, respectiv nu s-a efectuat expertiza, dacă aceasta elementar nu a fost scoasă din plicul sigilat ulterior. La fel, la materialele cauzei lipsesc mostrele comparative de scris în raport cu care se presupune că s-a efectuat expertiza.

Procesul-verbal al ședinței de judecată conține anumite erori.

Nici acuzarea, nici instanțele nu au determinat care este totuși învinuirea adusă inculpaților, or, învinuirea înaintată nu corespunde exigențelor prevăzute de art. 6 alin. (3) lit. a) CtEDO, art. 23, 26 Constituția RM, art. 7, 17, 281 Cod de procedură penală, deoarece acuzatorul de stat nu a indicat concret care este învinuirea adusă inculpaților.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) și 16) Cod de procedură penală.

6. Judecând recursurile ordinare pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, când motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, când acesta este expus neclar, când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel. Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs este în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația inculpatului.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, potrivit art. 384 alin. (3) Cod de procedură penală, sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Conform art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu. Potrivit art. 8 Cod penal, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Conform art. 10 Cod penal, legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi. În corespundere cu art. 385 alin. (1) pct. 1) – 4) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunile dacă a avut loc fapta de săvârșirea căreia este învinuit

inculpatul, dacă această faptă a fost săvârșită de inculpat, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea, dacă inculpatul este vinovat de săvârșirea acestei infracțiuni. Conform art. 101 alin. (1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor. Instanța de judecată este obligată să pună la baza hotărârii sale numai acele probe la a căror cercetare au avut acces toate părțile în egală măsură și să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate. Potrivit art. 394 alin. (1) pct. 1), 2), 5) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. Conform cu art. 113 alin. (1) Cod penal, se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală. Potrivit art. 61 și 75 Cod penal, persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele și în strictă conformitate cu dispozițiile legii, ținând cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. Conform art. 395 alin. (1) pct. 3), alin. (3) Cod de procedură penală, în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului pentru fiecare infracțiune constatată ca dovedită, pedeapsa definitivă pe care urmează să o execute. În toate cazurile, pedeapsa trebuie să fie precizată astfel încât la executarea sentinței să nu apară niciun fel de îndoieli cu privire la categoria și mărimea pedepsei stabilite de instanța de judecată.

Conform jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte. În cazul în care apare necesitatea de a reîncadra juridic fapta, pentru săvârșirea căreia inculpatul nu a fost pus sub învinuire, instanța trebuie să țină cont că o astfel de modificare a încadrării juridice este posibilă numai când acțiunile inculpatului, ce urmează a fi încadrate în baza altei legi, i-au fost imputate, nu conțin semnele unei infracțiuni mai grave și învinuirea pentru acestea nu se deosebește în mare măsură după circumstanțele reale ale cauzei de învinuirea înaintată definitiv, susținută de procuror în cadrul judecării cauzei, iar modificarea învinuirii nu înrăutățește situația inculpatului și nu afectează dreptul lui la apărare. ***Învinuirea se consideră mai gravă*** când în învinuire se introduc fapte și episoade adăugătoare, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, semne calificative care majorează volumul învinuirii, deși nu modifică estimația juridică a celor săvârșite. Drept învinuire care esențial, după circumstanțele reale, diferă de cea de la început urmează de considerat orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior,

imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3., 23., 39., 41.*).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului și dispozitivului sentinței, instanța de fond (*pct. 1., 2. din decizie*):

a) constatând divergent în faptele criminale, considerate ca fiind dovedite, că inculpații: „...urmărind scopul **dobândirii prin înșelăciune și abuz de încredere a bunurilor altei persoane...**, adică de **dobândire prin înșelăciune a bunurilor defunctului Țugulea Dorin, în sumă totală de 8 233 689,92 lei, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte minciunoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată privind încasarea datoriei...**”, a demonstrat că nu a judecat cauza în limita și în raport cu circumstanțele concrete de fapt și de drept formulate în învinuire.

Ori, potrivit rechizitoriului (*f.d. 211-214*) inculpații sunt acuzați că au comis: „...tentativa de **excrocherie, adică de dobândire a bunurilor altei persoane prin înșelăciune...**”, iar conform ordonanțelor de modificare a învinuirii din 25.09.3018 (*f.d. 61-66*) că ei au comis: „...tentativa de **excrocherie, adică de dobândire a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil...**”, în faptele constatate fiind prezente calificativele normelor de drept invocate în ambele învinuiri.

Astfel, este absolut neclar în baza cărei învinuiri, totuși, a judecat cauza de pe rol;

b) nu a coroborat recalificarea acțiunilor inculpaților, prin ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018 (*f.d. 61-66*), pe art. 27, 190 alin. (5) Cod penal, conform calificativelor: „**prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil...**” cu prescripțiile din art. 8, 10 Cod penal și jurisprudența națională (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 23., 39., 41.*), sub aspectul că, în cazul în care infracțiunea de excrocherie nu a fost decriminalizată după modificările operate în art. 190 Cod penal prin Legea nr.179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, iar redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, nu ușurează pedeapsa și nu ameliorează în alt mod situația persoanei ce a comis infracțiunea, adică nu are efect retroactiv, acțiunile făptuitorului urmau a fi încadrate conform legii penale în vigoare la momentul săvârșirii faptei (*pct. 7. din decizie*).

Ori, reîncadrarea acțiunilor inculpaților în baza art. 27, 190 alin. (5), în redacția nouă, în vigoare din 17.08.2018, conform indicelor: „...**prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil...**”, contravine prevederilor art. 66 alin. (1), (2) pct. 1) și art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, art. 10 Cod penal, deoarece aceste calificative, care majorează volumul învinuirii inițiale, nu existau la momentul săvârșirii faptei, iar asemenea împrejurări de fapt și de drept, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, nici nu se regăsesc în faptele constatate de instanța de fond, în care, de altfel, divergent în raport cu noua calificare juridică a acestora, este stabilit că inculpatul, totuși, a săvârșit infracțiunile: „**prin înșelăciune și abuz de încredere**” (*pct. 2. din decizie*).

Mai mult, nu a fost elucidată, în niciun fel, esența elementelor și împrejurărilor: „...*prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil*, care este, conform învinuirii – *cererea de chemare în judecată privind încasarea datoriei...*, inclusiv în coroborare cu acțiunile infracționale concrete și împrejurările de fapt incriminate inculpaților prin ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018 (f.d. 61-66);

c) constatând în descriptiv că: „...*Moscovici Veaceslav, prin acțiunile sale intenționate a fost organizatorul confecționării, deținerii și folosirii recipisei...*, și organizatorul *tentativei de escrocherie, comisă de către mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari, adică de dobândire prin înșelăciune a bunurilor defunctului Țugulea Dorin, în sumă totală de 8 233 689,92 lei, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată privind încasarea datoriei de la acesta...*, *Moscovici Alexandra a fost complice la confecționarea recipisei și complice la tentativa de escrocherie, comisă de către mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari, adică de dobândire prin înșelăciune a bunurilor defunctului Țugulea Dorin, în sumă totală de 8 233 689,92 lei, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată privind încasarea datoriei de la acesta...*”, le-a încadrat ulterior acțiunile în baza: „*art. 42, 361 alin. (2) lit. b) și 27, 190 alin. (5) Cod penal, ca participația la tentativa de escrocherie, comisă de către mai multe persoane, în proporții deosebit de mari și complicitatea la confecționarea documentelor oficiale false, săvârșită de mai multe persoane, care acordă drepturi*”, neindicând aliniatele art. 42 Cod penal și calificativele respective din acestea, cât și de ce a exclus calificativele imputate lor prin rechizitoriu (f.d. 61-66) – *prin înșelăciune..., deținerii și folosirii documentelor oficiale false... (Moscovici V.)*, sau prin ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018 (f.d. 61-66) - *prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil... , ..., deținerii și folosirii documentelor oficiale false... (Moscovici V.)*.

Totodată, în dispozitiv s-a contrazis, condamnând inculpatul Moscovici V. pe art. 42 *alin. (3)*, 361 alin. (2) lit. b), 27, 190 alin. (5) Cod penal, iar inculpata Moscovici A. în baza art. 42 *alin. (5)*, 361 alin. (2) lit. b), 27, 190 alin. (5) Cod penal;

d) nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și drept invocate în rechizitoriu sau în ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018, neindicând motivele pentru care a respins probele și versiunile apărării, în special cele invocate în ședința instanței de fond, repetate în apel și recurs ordinar (*pct. 3.1. - 3.3., 5.1., 5.2. din decizie*).

Ori, aprecierea completă și justă a probelor trebuie să se întemeieze pe o analiză minuțioasă a materialului probator și apoi pe o sinteză a evaluărilor făcute. Analiza probelor presupune examinarea fiecărui element probatoriu în parte, pentru a se înlătura tot ce nu are legătură cu cauza, tot ce este vag și nesigur. În cadrul operației de sinteză, probele sunt examinate în ansamblul lor, confirmându-se unele pe altele și ducând la o concluzie univocă, ce trebuie să fie reflectată în soluția dată cauzei, care urmează a fi motivată astfel încât raționamentele ce au stat la baza aprecierii probelor să poată fi supuse controlului judiciar;

e) la stabilirea pedepsei, a indicat în descriptiv, absolut sumar și neclar, că: „a ținut cont că inculpații **nu și-au recunoscut vina**, la evidența medicului narcolog și psihiatru nu se află și, luând în considerație **vârsta adultă** a Alexandrei Moscovici, a.n. xxxx, este posibil de a aplica față de aceasta prevederile **art. 79 alin. (3) Cod penal**, dar fără a indica temeiurile și efectele aplicării prevederilor art. 79 alin. (1) și (3) Cod penal în raport cu circumstanțele atenuante și agravante vizând inculpata Moscovici A., cât și neconstatând că inculpații ar fi comis infracțiunea prevăzută la art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal prin **tentativă** – circumstanță neimputată ultimilor nici prin învinuirile formulate.

Totodată, în dispozitiv s-a contrazis, stabilind pedeapsa inculpatului Moscovici V. pe art. 42 alin. (3), 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, **cu aplicarea art. 81 alin. (3) Cod penal** (Mărimea pedepsei pentru tentativă de infracțiune ce nu constituie o recidivă nu poate depăși trei pătrimi din maximul celei mai aspre pedepse prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod pentru infracțiunea consumată), iar inculpatei Moscovici A. pe art. 42 alin. (5), 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, **cu aplicarea art. 81 alin. (3) Cod penal**, și în baza art. 42 alin. (5), 190 alin. (5) Cod penal, **cu aplicarea art. 79 alin (3) Cod penal**.

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. În corespundere cu art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță. Conform art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Potrivit jurisprudenței naționale, chestiunile de fapt asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări. Chestiunile de drept pe care urmează să le soluționeze instanța de apel sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei. Nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor invocate echivalează cu nerezolvarea fondului apelului și, în acest caz, decizia urmează a fi casată, cu rejudecarea cauzei în apel, așa cum cere art. 435 CPP, întrucât o asemenea eroare judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*).

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, conform descriptivului și dispozitivului deciziei atacate (*pct. 4. din decizie*):

a) nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept comise de instanța de fond și indicând că: „...instanța de fond a stabilit **în mod corect** situația de fapt și

vinovăția inculpaților, dând faptelor săvârșite **încadrarea juridică corespunzătoare** materialului probator administrat..., acțiunile acestora se încadrează în baza **art. 42, 361 alin. (2) lit. b) și art. 27, 190 alin. (5) Cod penal, ca participația la tentativa de escrocherie, comisă de către mai multe persoane, în proporții deosebit de mari și complicitatea la confecționarea** documentelor oficiale false, săvârșită de mai multe persoane, care acordă drepturi..., fapt ce a demonstrat scopul inculpaților de a dobândi ilicit bunurile altei persoane, **prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului cererii de chemare în judecată** privind încasarea datoriei de la defunctul Țugulea Dorin..., la stabilirea categoriei pedepsei, **corect a aplicat prevederile legale și, în conformitate cu prevederile art. 7, 75 Cod penal, ținând cont de prevederile art. 81 alin. (3) și art. 79 alin. (3) Cod penal...**”, le-a repetat întocmai, nu a desființat sentința, cu rejudecarea cauzei potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, menținând o sentință nemotivată și neîntemeiată legal;

b) nu a coroborat recalificarea acțiunilor inculpaților, prin ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018 (f.d. 61-66), pe art. 27, 190 alin. (5) Cod penal, conform calificativelor: „**prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil...**” cu prescripțiile din art. 8, 10 Cod penal și jurisprudența națională (Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 23., 39., 41.), sub aspectul că, în cazul în care infracțiunea de escrocherie nu a fost decriminalizată după modificările operate în art. 190 Cod penal prin Legea nr.179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, iar redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, nu ușurează pedeapsa și nu ameliorează în alt mod situația persoanei ce a comis infracțiunea, adică nu are efect retroactiv, acțiunile făptuitorului urmau a fi încadrate conform legii penale în vigoare la momentul săvârșirii faptei (pct. 7. din decizie).

Ori, reîncadrarea acțiunilor inculpaților în baza art. 27, 190 alin. (5), în redacția nouă, în vigoare din 17.08.2018, conform indicelor: „...**prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil...**”, contravine prevederilor art. 66 alin. (1), (2) pct. 1) și art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, art. 10 Cod penal, deoarece aceste calificative, care majorează volumul învinuirii inițiale, nu existau la momentul săvârșirii faptei, iar asemenea împrejurări de fapt și de drept, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, nici nu se regăsesc în faptele constatate de instanța de fond, în care, de altfel, divergent în raport cu noua calificare juridică a acestora, este stabilit că inculpatul, totuși, a săvârșit infracțiunile: „**prin înșelăciune și abuz de încredere**” (pct. 2. din decizie).

Mai mult, nu a fost elucidată, în niciun fel, esența elementelor și împrejurărilor: „...**prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința calității substanțiale ale obiectului actului juridic nul sau anulabil**, care este, conform învinuirii – **cererea de chemare în judecată privind încasarea datoriei...**, inclusiv în coroborare cu acțiunile infracționale concrete și împrejurările de fapt incriminate inculpaților prin ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018 (f.d. 61-66);

c) nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de

vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și drept invocate în rechizitoriu sau în ordonanțele de modificare a învinuirii din 25.09.3018, neindicând motivele pentru care a respins probele și versiunile apărării, în special cele invocate în ședințele instanțelor de fond și de apel, repetate în cererile de apel și de recurs ordinar (pct. 3.1. - 3.3., 5.1., 5.2. din decizie).

Ori, aprecierea completă și justă a probelor trebuie să se întemeieze pe o analiză minuțioasă a materialului probator și apoi pe o sinteză a evaluărilor făcute. Analiza probelor presupune examinarea fiecărui element probatoriu în parte, pentru a se înlătura tot ce nu are legătură cu cauza, tot ce este vag și nesigur. În cadrul operației de sinteză, probele sunt examinate în ansamblul lor, confirmându-se unele pe altele și ducând la o concluzie univocă, ce trebuie să fie reflectată în soluția dată cauzei, care urmează a fi motivată astfel încât raționamentele ce au stat la baza aprecierii probelor să poată fi supuse controlului judiciar;

d) a reținut în descriptiv că: „...**avocații Nicoară Vasile și Rusu Serghei**, în interesele inculpaților nu au susținut cererea de apel declarată de către acuzatorul de stat, solicitând respingerea acesteia și admiterea apelului înaintat, precum și a cererilor de apel suplimentare, pe motivele invocate...”, însă, ulterior nu a analizat și apreciat motivele invocate în apelurile avocaților V. Nicoară și S. Rusu, în dispozitiv lipsind cu desăvârșire soluția asupra acestor apeluri, fiind specificat că respinge doar **apelul procurorului și apelul avocatului Matușenco Ion**, ca fiind nefondate.

Prin urmare nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în toate apelurile de pe rol și repetate în recursurile ordinare, inclusiv asupra celor reproduse la pct. 3. - 3.3. și 5. - 5.2. din prezenta decizie, cât și în felul și esența probatorie în care acestea au fost enunțate.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanțele de fond și de apel nu au judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârilor, acesta fiind expus neclar, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelurile declarate, și că recursurile ordinare sunt întemeiate.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursurilor ordinare, casării totale a deciziei contestate, și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlătore erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

Dat fiind că, decizia instanței de apel urmează a fi casată total, iar conform dispozitivului sentinței, inculpații trebuie să execute pedeapsa: „...din momentul rămânerii

definitive a prezentei sentințe”, ultimii nu au temei legal de a fi deținuți în continuare în Penitenciar, urmând a fi eliberați, dacă nu execută alte hotărâri judecătorești (*pct. 1., 3., din decizie*).

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Cătălin Scutelnic, de avocații Vasile Nicoară și Serghei Rusu în numele inculpaților Moscovici Veaceslav xxxx și Moscovici Alexandra xxxx, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2021, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Inculpații Moscovici Veaceslav xxxx și Moscovici Alexandra xxxx urmează a fi eliberați din Penitenciar, dacă nu execută alte hotărâri judecătorești.

Decizia este irevocabilă, fiind pronunțată integral la 13 mai 2022.

Președinte

Nadejda Toma

Judecători

Iurie Diaconu

Liliana Catan

Ion Guzun

Victor Boico